

افغانستان آزاد - آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد / بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم / از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

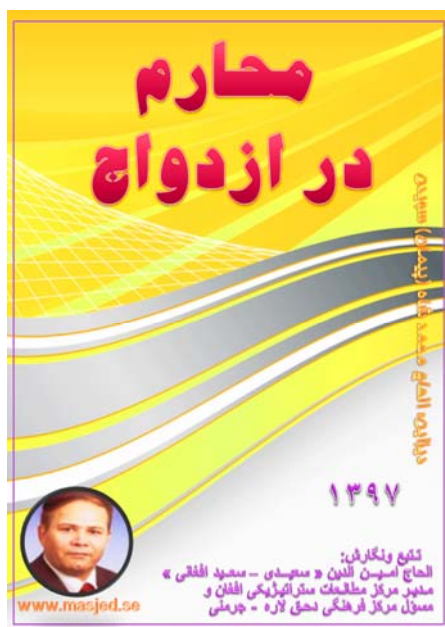
afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی-سعیدافغانی
۱۷ دسمبر ۲۰۱۸

محارم در ازدواج

موضوع محارم در امر ازدواج نه تنها در دین مقدس اسلام مورد بحث و دقت قرار گرفته است، بلکه در سایر ادیان ابراهیمی به طور جدی رعایت گردیده است و برای پیروان خویش هدایات لازم صادر نموده و ازدواج با محارم را مشروع نمی دانند و از آن ممانعت به عمل می آورند.

محارم در دین یهودیت:

در دین یهودیت اصلاً ازدواج با بیگانه ممنوع می باشد، بناءً کوشش اعظمی به خرج می دهند تا این ازدواج ها در قدم اول با خویشاوندان و در قدم بعدی با هم دینان خودشان یعنی با یهودیان صورت گیرد. در شریعت حضرت موسی - علیه السلام - ازدواج را با محارم ممنوع اعلام شده، در شریعت یهودیت آمده است:

(ازدواج با مادر و دختر و دیگر محارم حرام است و هر کس مرتکب چنین ازدواجی شود سزایش کشتن و قتل است.) (مبلغی آبادانی، عبدالله، تاریخ ادیان و مذاهب جهان، حر، ۱۳۷۶ش، ج ۲، ص ۶۲۱ و ۶۲۶).

همچنان در شریعت یهودی از محارم دیگری هم ذکری به عمل آمده است که از آنجمله می توان از: حرام بودن نکاح با خواهر، عمه، خاله، خواهرزاده و برادرزاده نام برد.

نقطه قابل دقت در دین یهودیت اینست که: رضاع (شیردادن) سبب حرمت ازدواج نمی شود. (شبللی، احمد، مقارنه الادیان (بخش یهود)، قاهره: مکتبه النهضة المصریه، (بی تا)، صفحه ۲۹۹).

این بدین معنی است که در دین یهودیت خلاف دین مقدس اسلام مرد می تواند با خواهر رضاعی خود ازدواج کند. از موارد دیگری که در شریعت موسی - علیه السلام - از محارم شمرده شده است می توان به زن پدر (مادر اندر)،

خواهر اندر، و برادراندر (از طرف مادر یا پدر از شخص دیگری هستند) نواسه دختری، نواسه پسری، جمع بین دو خواهر اشاره کرد.

(مجمع الکنائس الشرقی، قاموس کتاب المقدس، (بی جا) منشورات مکتبة المشعل، ۱۹۸۱م، ص ۶۱۷) و همچنین ربیبه یعنی دختر زنی که انسان با او ازدواج کرده است برای این شخص (پدراندر) حرام است. چنانچه جریان حضرت یحیی در راه مبارزه با چنین ازدواجی کشته شد. به این ترتیب که هیردوس پادشاه وقت قوم یهود بعد از مرگ برادرش با زن وی ازدواج کرد و بعد از مدتی به دختر این زن که هم برادرزاده اش بود و هم ربیبه اش، علاقه مند شد و مسأله را با حضرت یحیی در میان گذاشت ولی آن حضرت فرمود این عمل در شریعت آسمانی روا نیست و این دختر هرگز بر تو حلال نمی شود. (مجمع الکنائس الشرقیه، کتاب المقدس، (بی تا)، صفحه ۱۴۳ - ۱۴۴). به خاطر این فتوا، پادشاه، یحیی را زندانی کرد و از دختر خواستگاری نمود و گفت در قبال ازدواجت هر چه خواهی خواهم داد. آن دختر هم چون یحیی را مانع ازدواجشان می دید، قتل حضرت را خواستار شد و شاه هم خواسته دختر را اجابت کرد و سر حضرت یحیی را از بدنش جدا کرد. در مواردی از تورات نیز به ممنوعیت ازدواج با محارم اشاره شده است. (تورات، سفر لاویان، باب ۱۸، آیات ۶-۲۳)

دین مسیحیت:

از کتب دین مسیحیت نیز چنین معلوم می شود که در شریعت این دین هم ازدواج با محارم جایز نمی باشد، طوری که از زبان حضرت عیسی - علیه السلام - نقل می کنند که فرموده است: «من نیامده ام تا شریعت موسی را از بین ببرم بلکه آمده ام تا آن را تکمیل نمایم. بنابراین می توان گفت که در مجموع قوانین یهود در امر ازدواج، مورد پذیرش مسیحیان نیز هست هر چند که در مواردی اختلاف هم دارند. البته احتمال دارد امروز، در جوامع مسیحی و یهودی مواردی پیدا شود که خلاف دین حضرت موسی و عیسی - علیهما السلام باشند.

عوامل این حالت در تخطی پیروان این دینها از اصل دین و به وجود آمدن تحریفات در این ادیان است و مسأله عدم پایبندی پیروان این ادیان از دین شان است. در جامعه ای که به ازدواج همجنس بازان اجازه دهد و آن را زشت نشمارد مسلماً که ازدواج با محارم جای خود دارد. اما طبق قوانین برخی کشورهای مسیحی نشین ازدواج بین اعضای خانواده ممنوع است.

از قبیل مادر، مادرکلان، خواهر، دختر، نواسه و به طور کلی ازدواج در بین افراد خانواده (صعودی - پدر، پدرکلان، جد و نزولی - پسر، نواسه - کواسه) که با هم ارتباط نسبی مستقیم دارند، ممنوع است.

دین مقدس اسلام:

مسأله محارم در ازدواج در دین مقدس اسلام را قرآن عظیم الشان به شکل دقیق و علمی تعریف و فورمولبندی نموده که حکم این مسأله در سوره (نساء آیات ۲۲ تا ۲۴) به تفصیل بیان گردیده است.

قرآن عظیم الشان می فرماید:

« حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخْوَانُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخْوَانُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمُ اللَّاتِي كَخَلْتُمُ بَيْنَ لَمْ تَكُونُوا كَخَلْتُمْ بَيْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ).

به یقین خداوند حکیم مصالحي برای این کار در نظر داشته است. دلیل این حکم، آیت ۲۳ سوره نساء است. در این آیت خداوند متعال می‌فرماید:

«حرام گردانیده شده بر شما (ازدواج) با مادران، دختران، خواهران، عمه‌ها، خاله‌ها، دختران برادران، دختران خواهران، زناني که شما را شیر داده‌اند، خواهران شیری و مادران زنان تان و دختران زنان تان که در کنار شما هستند، هر گاه با آن زنان همبستر شده‌اید، بر شما حرام شده‌اند. ولی اگر همبستر نشده‌اید، گناهی مرتکب نشده‌اید و نیز همسران پسرانتان که از صلب شمايند (نه پسرخوانده‌ها). و جمع کردن میان دو خواهر مگر آنچه گذشته است. خداوند آمرزنده و مهربان است.

بر اساس این آیت متبرکه خداوند متعال بر مردان، ازدواج با مادر، خواهر، عمه، خاله، دختر خواهر، دختر برادر و... را حرام نموده است. «

خواننده محترم!

در مورد این که چه حکمتی وجود دارد که در ادیان آسمانی به صورت کل و در دین مقدس اسلام به صورت اخص این حرمت‌ها وجود دارند، برای ما معلوم نیست. ولی مفسران در تفسیر این آیت مبارکه برخی از حکمت‌های تحریم این ازدواج‌ها را در نکات ذیل برجسته ساخته‌اند:

۱- واقعیت امر اینست که انسان‌ها به طور طبیعی از ازدواج با محارم نوعی از تنفر دارند، به همین دلیل همه اقوام و ملل (جز افراد کمی) ازدواج با محارم را ممنوع می‌دانند.

۲- علمای طب بر این عقیده‌اند که در میان محارم معمولاً جاذبه و کشش جنسی ضعیف می‌باشد، طوری که اکثریت محارم با هم کلان می‌شوند و برای یک دیگر فرد عادی و معمولی هستند، در حالی که یکی از شرایط استحکام پیوند زناشویی، جاذبه جنسی است؛ بنابراین، اگر ازدواج در میان محارم صورت گیرد در برخی از حالات این ازدواج‌ها سست و ناپایدار می‌باشد.

۳- علماء بدین عقیده‌اند که ازدواج با غیر محارم، عامل گسترش ارتباط اجتماعی است. به عبارت دیگر، روابط اجتماعی با ازدواج برون خانوادگی تقویت شده و انسان‌ها در محدوده چهاردیواری خانه‌های خود باقی نخواهند ماند.

۴- از لحاظ طبی نیز ازدواج با این اقربا سبب تولد اطفال مختلف و دارای مشاکل خونی و جسمی می‌باشند.

خواننده محترم!

در روشنی آیات متبرکه به وضاحت تام در می‌یابیم که حکم محارم در ازدواج به دو دسته تقسیم می‌گردد:

۱- تحریم ابدی، که درین حرمت، حرمت به اساس روابط خونی حرام می‌باشد. مادر، مادرکلان والی اعلی و دختر و پسر و به همین ترتیب به نسل به طرف پائین، که در این موارد ازدواج مرد با زن برای همیشه ممنوع است.

۲- تحریم موقت، که در آن تا زمانی که زن و یا مرد در وضعیت خاصی قرار دارد، ازدواج بین شان ممنوع است ولی به محض ای نکه این وضعیت تغییر کرد، تحریم از بین می‌رود و ازدواج بین شان حلال می‌شود که درین

حالت حرام بودن ازدواج به خواهر زن تا دوام و قایم بودن حالت نکاح.

چنانچه قبلاً اشاره کردیم اسباب تحریم ابدی در دین مقدس عبارتند از:

(نسب، خویشاوندی ناشی از ازدواج (مصاهره)، شیر خواری)

الف: زناني که به سبب نسب حرام شده‌اند عبارتند از:

مادر، مادر کلان، وبالتر از آن خواهر، خواهر اندر وبالتر از آن عمه، عمه کلان وبالتر از آن خاله وبالتر از آن دختر وپائینتر از آن دختر برادر وپائینتر از آن دختر خواهر وپائینتر از آن

ب: زنانی که به سبب مصاهره حرام شده اند عبارتند از :

- ۱- مادر همسر، و در تحریم او آمیزش با دخترش شرط نیست بلکه به محض عقد دخترش حرام می شود.
- ۲- دختر زنی که با او آمیزش کرده است پس اگر مردی مادر را عقد کرد بدون ای نکه با او آمیزش کند، دخترش برای او حلال است به دلیل فرموده خداوند متعال: «فإن لم تكونوا دخلتم بهن فلا جناح عليكم» (ولی اگر با مادرانش همبستر نشده باشید گناهی) در ازدواج با چنین دخترانی (بر شما نیست).
- ۳- همسر پسر که به محض عقد حرام می شود.
- ۴- همسر پدر؛ بر پسر حرام است که با همسر پدرش ازدواج کند واین تحریم به محض این که پدرش او را عقد کرد حاصل می شود.

ج - تحریم به سبب شیر خواری:

خداوند متعال می فرماید « وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُم مِّنَ الرَّضَاعَةِ » (ومادرانی که به شما شیر داده اند وخواهران رضاعی تان)

همچنان پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: « الرضاعة تحرم ما تحرم الولادة » (شیر خواری حرام می کند آنچه را نسب حرام میکند) (صحیح امام بخاری : ۵۰۹۹ / ۱۳۹ /) (امام مسلم ۱۴۴۴ / ۱۰۶۸ / ۲)، (سنن الترمذی : ۱۱۵۷ / ۳۰۷ / ۲)

(تمام کسانی که از طریق نسب نکاح شان حرام است از طریق رضاع نیز حرام است)

(از جانب شیرده همه خویش شوند از جانب شیر خواره زوجان و فروع .)

شیر خور نمیتواند با افراد زیر ازدواج کند:

۱- زن شیر دهنده، (مادر رضاعی)

۲- مادر زن شیر دهنده

۳- مادر شوهر شیر دهنده

۴- خواهر زن شیر دهنده

۵- خواهر شوهر شیر دهنده

۶- دختران پسر و دختر شیر دهنده

۷- خواهر شیری:

مقدار شیر که با خوردن آن تحریم ثابت می شود: موضوع قابل بحث بین علماء می باشد از جمله در حدیثی از بی بی عایشه (رضی) روایت گردیده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: « لا تحرم المصّة والمصتان » (با يك يا دوبار مکیدن تحریم ثابت نمی شود) (صحیح امام مسلم ۱۴۵۰ / ۱۰۷۳ / ۲) (سنن الترمذی ۱۱۶۰ / ۳۰۸ / ۹۲) از ام فضل روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: « لا تحرم الرضعة أو الرضعتان ، أو المصّة أو المصتان » (بايك يا دو بار شیر خوردن ویا يك يا دو بار مکیدن تحریم ثابت نمی شود). (صحیح امام مسلم ۱۴۵۱ / ۲۰ / ۱۰۷۴ / ۲).

مسائل :

پسری به نام محمود که دارای ۳ برادر است از پستان مادر نوریه که دارای ۲ خواهر است شیر خورده ، نوریه و خواهرش برای محمود حلال نیستند. اما نوریه و خواهرانش می توانند به قید نکاح برادران محمود در آیند .
وقتی شیر خواری در نکاح مدار اعتبار است که سن کودک شیر خوار از دو سال و ششماه زیاد نشده باشد ، خواه شیر را مستقیماً از پستان بچوشد یا از طریق چوشک و یا امثال آن.

قرآن عظیم الشان می فرماید : «والوالدات یرضعن أولادهن حولین کاملین لمن أراد أن یتیم الرضاعة» (بقره ۲۳۳)
(مادران) اعم از مطلقه و غیر مطلقه (دوسال تمام فرزندان خود را شیر می دهند هرگاه یکی از والدین یا هردوی ایشان خواستار تکمیل دوران شیر خواری شوند .

از ام سلمه روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است : « لا یحرم من الرضاع إلا ما فتق الآ معاء فی الثدي وکان قبل الفطام» (سنن الترمذی : ۱۱۶۲ / ۳۱ / ۲) (شیر خواری موجب تحریم ازدواج نمی شود مگر زمانی که شیر به روده کودک برسد (ب طوری که روده کودک تنها از آن تغذیه کند) و قبل از دو سالگی باشد .

زنائی که بطور موقت حرام شده اند:

۱- جمع بین دو خواهر (دو خواهر را در یک زمان به ازدواج خود در آوردن) ، خداوند متعال می فرماید : «وأن تجمعوا بین الآختین إلا ما قد سلف» (نساء : ۲۳). و این که دو خواهر را با هم جمع آورید ، مگر آنچه گذشته است .

۲- جمع بین زن و عمه وخاله او : به دلیل حدیث ابو هریره از پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود : « لا یجمع بین المرأة وعتمتها ولا بین المرأة وخالتها» (صحیح امام بخاری : ۵۱۰۹ / ۱۶۰ / ۹) ، (صحیح امام مسلم : ۱۴۰۸ / ۲ / ۱۰۲۸).

۳- زنی که همسر مردی دیگری است و در عده او به سر می برد : به دلیل فرموده خداوند متعال: «والمحصنات من النساء إلا ما ملکت أیمانکم» (زنائی شوهردار (بر شما حرام شده اند) مگر زنائی که (آنان را در جنگ دینی مسلمانان با کافران) اسیر کرده باشید، که بعد پاک شدن رحم ایشان، برای اسیر کنندگان حلال می گردند اگر چه در ازدواج کسان دیگری باشند.

۴- زنی که سه بار طلاق داده شده، ازدواج او با شوهر اولش جایز نیست، مگر این که مرد دیگری به طور صحیح او را به ازدواج خود در آورد سپس او را طلاق دهد ، به دلیل فرموده خداوند متعال : «فإن طلقها فلا تحل له من بعد حتی تنکح زوجاً غیره ، فإن طلقها فلا جناح علیهما أن یتراجعا إن ظنا أن یقیما حدود الله» پس اگر (بعد از طلاق و رجوع بار دیگر هم) او را طلاق داد از آن به بعد زن برای او حلال نخواهد بود، مگر این که با شوهری دیگر ازدواج کند، و با او آمیزش جنسی نماید و ازدواج واقعی و جدی صورت گیرد نه موقتی و فریبکارانه (در اینصورت اگر شوهر دوم (او را طلاق داد، گناهی بر آن دو (زن و شوهر) نخواهد بود که (به کانون زندگی زناشویی) بر گردند (وزن با شوهر اول ازدواج نماید) در صورتی که امیدوار باشند که می توانند حدود الهی را محترم بشمارند و پا بر جا دارند .

نظریات فقهای اسلامی در مورد مدت و دفعات شیر خوردن :

در مورد این که در چند دفعه شیر دادن برای اطفال حکم محرمانه ایجاد می گردد ، فقهای اسلامی در مورد نظریات مختلفی ارایه داشته اند که مؤجراً ذیلاً بدان اشاره می نمایم :

- علمای احناف و علمای مالکیها و روایتی از امام احمد و جمهور علماء بر این باورند که با یک مرتبه شیر خوردن محرمیت ایجاد می شود، زیرا می گویند که خداوند به طور عموم آن را در قرآن ذکر کرده بدون ذکر تعداد شیر خوردن، خداوند می فرماید: «وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّائِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُم مِّنَ الرَّضَاعَةِ» (النساء : ۲۳) و پیامبر صلی الله علیه و سلم فرموده است: «إنما الرضاعة من المجاعة» یعنی: «همانا رضاعت (که محرم ساز باشد) انست که گرسنگی (نوزاد) را بر طرف کند». (صحیح البخاری - الفتح- ۹-۱۴۶-۹ و مسلم (۲-۱۰۷۸)

در ضمن امام نووی در المجموع از ابن منذر حکایت می کند که «علی ابن ابی طالب و ابن مسعود و ابن عمر و ابن عباس و عطاء و طاوس و سعید ابن مسیب و حسن بصری و مکحول و زهری و قتاده و حکم و حماد و اوزاعی و ثوری نیز بر این رأی هستند».

- بعضی دیگر از علماء بر این باورند که حداقل بایستی ۳ دفعه نوزاد شیر خورده باشد تا این که محرمیت ایجاد شود، زیرا پیامبر صلی الله علیه و سلم فرموده است که: «لا تحرم المصاة ولا المصتان» صحیح مسلم (۱۴۵۰). یعنی "یکی یا دو مکیدن محرمیت ایجاد نمی کند" و این علماء گفتند مفهوم این حدیث اینست که بیشتر از دوبار به بالا محرمیت ایجاد می کند و این اشخاص عبارتند از: أحمد بن حنبل در روایتی، و قول أهل ظاهر (بجز ابن حزم) و قول سلیمان بن یسار و سعید بن جبیر و إسحاق بن راهویه و أبی ثور و ابن المنذر (المغنی (۸-۱۴۰) (المحلی ابن حزم (۱۰-۱۳).

- نظر برخی دیگر از علماء بر اینست که حد اقل شیرخوارگی ۵ مرتبه می باشد زیرا از عایشه رضی الله عنها روایت شده است که: «كان فيما أنزل من القرآن عشر رضعات معلومات يحرمن ثم نسخن بخمس معلومات فتوفي رسول الله وهن فيما يتلى من القرآن» یعنی: " از جمله آیات نازل شده در قرآن، آیت (عشر رضعات معلومات يحرمن) بود. «یعنی : ده بار شیر دادن معلوم (نکاح را) حرام می کند». سپس لفظ و حکم این آیت با آیت (بخمس معلومات) نسخ شد. «یعنی ک با پنج بار شیردادن معلوم». (تلاوت پنج بار شیردادن نسخ شد و حکم آن باقی ماند) سپس پیامبر صلی الله علیه و سلم فوت کرد ولی (به خاطر تأخیر نسخ آن) آیت نسخ شده از جمله آیاتی بود که (هنوز) جزو قرآن به حساب می آمد (۱۱) روایت مسلم در الرضاع (۱۰۷۵) و أبو داوود (۲-۳۲۳) والنسائی (۶-۱۰۰) و ابن ماجه (۱-۲۶۵).

و این مذهب امام شافعی و ابن حزم و ابن تیمیه و شوکانی و ابن قیم جوزیه و ابن باز و ابن عثیمین می باشد و فتوای هیأت دائمی علماء سعودی بر این مذهب بر قرار است.

شیخ ابن عثیمین رحمة الله می گوید:

«یکبار شیر خوردن در محرمیت مؤثر نیست، بلکه لازمست تا پنج بار شیر خورده شود، و همچنین این (شیر خوردن) باید قبل از سن از شیر گرفتن نوزاد باشد، یعنی قبل از اتمام دو سالگی باشد، و یک نوزاد اگر یکبار یا دو بار یا سه بار یا چهار بار شیر زنی را بنوشد فرزند رضاعی آن زن نخواهد شد، و بلکه لازمست تا پنج بار شیر بنوشد، اما اگر شک و تردید وجود داشت که آیا چهار بار شیر خورده یا پنج بار؛ در اینحالت اصل بر اینست که چهار بار شیر خورده، زیرا ما هرگاه در عددی در شک افتادیم همیشه کمترین را انتخاب می کنیم، و بر این مبنا اگر زنی بگوید: من این نوزاد را شیر دادم ولی نمی دانم چندبار بوده! آیا یکبار بوده یا دوبار یا سه بار یا چهار بار و یا پنج بار؟ ما می گوئیم: این نوزاد فرزند رضاعی تو نیست، زیرا لازمست تا حتما پنج بار شیر بخورد بدون آن که شک و تردیدی در آن وجود داشته باشد». الفتاوی الجامعة للمرأة المسلمة (۲/۷۶۸) .

بر این اساس، خوردن یکبار شیر موجب رضاعت نیست، و لذا ازدواج دختر و پسری که فقط یکبار شیر زنی را خورده باشند با فرزندان آن زن جایز است.

در ضمن سن آنها در هنگام شیر خوارگی نباید از دو سال بیشتر باشد، یعنی اگر نوزادی سن بیشتری از دو سال داشته باشد و پنج بار و یا حتی بیشتر از آن از پستان زنی شیر بنوشد، بعنوان فرزند رضاعی محسوب نخواهد شد و ازدواج آن نوزاد با فرزندان اصلی آن زن جایز است.

و نظر ما اینست که اگر رعایت احتیاط شود و به قول امام ابوحنفیه و جمهور علماء عمل شود، موجب خواهد شد تا خویشان را از شک و تردید و شبهه دور کنید، اما اگر به رأی امام شافعی و دیگر علمای هم نظر وی اعتماد کنید، ما آن را جایز می دانیم زیرا دلایل شافعی محکمتر از بقیه است.

پایان